

CELSE

(الجلسة)

Namazda iki secde arasındaki oturuş anlamında kullanılan terim.

Sözlükte "oturmak, oturuş şekli" anlamına gelir. Arapça'da ka'de* de oturma mânasında olmakla birlikte ka'de ayakta duran kimsenin, celse ise yatan veya secde yapan kimsenin oturuşunu anlatmak için kullanılır. Fıkıh terimi olarak celse namazda iki secde arasındaki oturuşu ifade eder.

Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî fakihlerine göre namaz kılan kimsenin birinci secdeden sonra oturması ve bu oturuşun acele etmeksizin tam olarak yapılması (ta'dil-i erkân) farzdır. Çünkü Hz. Peygamber'den nakledilen hadislerde onun iki secde arasında böyle oturduğu (Müslim, "Şalât", 240; İbn Mâce, "İkâme", 22), aksine davranan bir sahâbîye de namazını iade ederek secdeler arasında bu şekilde oturmasını emrettiği (Ebû Dâvûd, "Şalât", 148) bildirilmektedir. Hanefî mezhebinin meşhur olan görüşüne göre bu celse sünnettir. Son dönem Hanefî fakihlerden İbnü'l-Hümâm'ın tercih ettiği, İbn Âbidîn'in de delillere daha uygun bulunduğu diğer görüşe göre ise vâciptir.

Oturmanın şekline gelince, Şâfiî ile Hanbelî mezheplerine, Hanefî imamlarından da Ebû Yûsuf'a göre sağ ayağı, parmak uçları kibleye gelecek şekilde dikme, sol ayağı da yere döşeyerek üzerine oturma (iftirâs), Mâlikî mezhebine göre ka'dede olduğu gibi ayakları sağ taraftan çıkarma ve sol oturak üzerine oturma (teverrük) tercih edilmiştir. Ellerin uyluklar üzerine konulmasında ise mezhepler arasında görüş birliği vardır. Celsede "رب اغفر لي" (Allahım, beni bağışla!) diyerek dua edilmesi sünnettir (İbn Mâce, "İkâme", 23).

İki secde arasındaki oturuştan başka bir de "istirahat celsesi" denilen ve ikinci secdeden hemen sonra ayağa kalkmadan yapılan bir oturuş daha vardır ki Hanefî ve Mâlikî mezhepleriyle bazı Şâfiî fakihlerine göre mekruh, Şâfiî mezhebinde sahîh kabul edilen görüş ile Ahmed b. Hanbel'den nakledilen ikinci bir rivayete göre ise sünnettir. Yapıldığı takdirde söz konusu celsenin kısa olması gerekir. Cemaatle kılınan namazlarda imam doğrudan ayağa kalksa bile cemaatin istirahat celsesi yapması câiz görülmüştür (Nevevî, III, 442). Bu konuda

ileri sürülen üçüncü bir görüş de yalnızca hasta, yaşlı veya zayıf olanların bu celseyi yapması, sağlıklı ve güçlü olanların ise doğrudan ayağa kalkması şeklindedir. Hz. Peygamber'in celse-i istirahatını, hayatının son döneminde yaşlılıktan ötürü zaruri bir davranış olarak açıklayan bu telakki önceki iki görüşü telif etmiş bulunmaktadır. Özellikle secde halindeki tesbihlerin uzun sürmesi durumunda birden ayağa kalkmaktan doğacak baş dönmesini önlemek amacıyla istirahat oturuşunun yapılmasında bir sakınca yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 31, 194; Müslim, "Şalât", 240; İbn Mâce, "İkâme", 22, 23; Ebû Dâvûd, "Şalât", 148; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, II, 123-124; Şâfiî, el-Üm, I, 100-101; İbn Kudâme, el-Muğnî (Herrâs), I, 523, 529; Nevevî, el-Mecmû', III, 436-444; Şirbînî, Muğnî'l-muhtâc, I, 171-172; Remlî, Nihâyetü'l-muhtâc, Kahire 1389/1969 — Beyrut 1404/1984, I, 518; el-Fetâva'l-Hindiyye, I, 72, 75; Sâlih el-Ezherî, Cevâhirü'l-İktî, Beyrut, ts. (Dârü'l-Ma'rîfe), I, 49; Desûkî, el-Hâşiye 'ale's-Şerhî'l-kebrî, I, 249; Şevkânî, Neylû'l-evtâr, II, 292-301; İbn Âbidîn, Reddül-muhtâr, I, 312, 321, 340; Zühaylî, el-Fikhü'l-İslâmî, I, 664, 710-713; Mu.F, "Cülûs", XV, 262, 266-267.

SALİM ÖĞÜT

CELÜDİ

(الجلودي)

Ebû Ahmed Abdülazîz b. Yahyâ
b. Ahmed el-Celûdî
(ö. 332/944)

İmâmîyye Şiası'na mensup
Basralı âlim, edip ve tarihçi.

Basra'nın Celûd köyünden veya Ezd kabilesinin Celûd kolundan olduğu için Celûdî diye anılmaktadır. Kaynaklarda kendisinden, Basra'da Şîr-İmâmîyye'nin ileri gelenlerinden, fıkıh âlimi, güvenilir râvi ve tarihçilerinden biri olarak bahsedilen Celûdî'nin hayatı hakkında hemen hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

Çeşitli konularda yazdığı ve ekseriyeti risâle şeklinde olan eserlerinin sayısı 185'tir. *Sîretü emîri'l-mü'minîn 'Alî b. Ebî Tâlib, Aḥbâru Ebî Bekr ve 'Ömer, Aḥbâru İbn 'Abbâs, Aḥbâru 'Akîl b. Ebî Tâlib, Aḥbâru Ḥamza b. 'Abdill-muṭṭalib, Aḥbâru Zeyd b. 'Alî, Aḥbâru Benî Mervân, Aḥbâru Ekşem b. Şayfî, Aḥbâru 'Ömer b. 'Abdil'azîz gibi biyografik eserleri yanında Kitâbü'l-Cemel, Kitâbü Şiffîn, Kitâbü'l-Ḥakemeyn, Kitâbü'l-Ḥavâric, Aḥbâru'l-'Arab ve'l-Fürs ve Aḥbâru't-Tevvâbîn*

gibi tarihî konularda yazılmış kitapları vardır. Fıkıhla ilgili olan eserleri *Kitâbü'd-Derâhim ve'd-denânîr, Kitâbü'l-Müt'a ve mâ câ'e fi taḥlîlîhâ, Kitâbü'l-Mürşid ve'l-müsterşid, Kitâbü Mâ ruviye fi's-şaranc'dan başka Kitâbü'n-Nâsiḥ ve'l-mensûḥ, Kitâbü'l-Kırâ'ât, Mecmû'u kırâ'âti 'Alî b. Ebî Tâlib* adlı tefsir ve kıraate dair eserleri de vardır. Arap edebiyatı ile ilgili bazı eserleri ise şunlardır: *Kitâbü't-Temsîl bi's-şi'r, Kitâbü Ṭabaḳâti'l-'Arab ve's-şu'arâ', Aḥbâru Ḥassân, Aḥbâru 'Abdirrahmân b. Ḥassân, Aḥbâru Ümeyye b. Ebî's-Şalt, Aḥbâru 'Amr b. Ma'dikerib, Aḥbâru'l-Ferezdaḳ, Aḥbâru Ebî Nüvâs* (eserlerinin geniş bir listesi için bk. *Hediyetü'l-'arîftn*, I, 576-577; Seyyid Hasan es-Sadr, s. 244-247). Basra'da vefat eden Celûdî'nin eserleri zamanımıza intikal etmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, s. 128, 246; Ebû Ca'fer et-Tüsî, *el-Fihrist*, Beyrut 1403/1983, s. 149; *Hediyetü'l-'arîftn*, I, 576-577; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, V, 263; Sezgin, *GAS*, II, 91, 96, 100, 138, 266, ayrıca bk. İndeks; Seyyid Hasan es-Sadr, *Te'sisü's-Şr'a*, Beyrut 1401/1981, s. 244-247; Nüveyhiz, *Mu'cemü'l-müfessirîn*, I, 290; Ziriklî, *el-A'lam* (Fethullah), IV, 29; Abbas el-Kummî, *Sefînetü'l-bihâr*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Murtazâ), I, 165.

MUSTAFA ÖZ

CELÜLÂ SAVAŞI

(وقعة جلولاء)

Hz. Ömer devrinde
İrak'ta müslümanlarla
Sâsânîler arasında cereyan
eden meydan muharebesi.

Bağdat'ın bir nahiyesi olan Celülâ Dicle nehrinin doğu tarafında aynı adı taşıyan ırmağın kenarında, Sevâd ile İnan arasında ve Horasan yolu üzerinde kurulmuştur. Hânîkîn'den yaklaşık 40 km., Medâin'den de 180 km. uzaklıktadır.

Celülâ Hz. Ömer zamanında Sâsânîler'e karşı müslümanların kazandıkları büyük bir meydan muharebesi dolayısıyla meşhur olmuştur. Kâdisiye Savaşı'nda yenilen ve Medâin şehrini müslümanlara teslim etmek mecburiyetinde kalan Sâsânî kuvvetleri, Hulvân'a sığınan Kisrâ Yezdicerd'in teşvikiyle Celülâ'da toplanmışlar, etrafına hendek ve siperler kazarak ve barikatlar kurarak şehri tahkim etmişlerdi. Kisrâ, Hulvân ve Cibâl'den asker ve silâh göndermek suretiyle bu ordusuna destek sağlamaya çalışıyordu. Ordunun kumandanı, Kâdisiye Sa-